

Katedra: Religionistiky

Akademický rok: 2016/2017

Posudek oponenta bakalářské práce

Pro: Jiří Dusík

Studijní program: Filosofie

Studijní obor: Religionistika

Název tématu: **Pojetí slovanské mytologie u současných českých rodnověrců**

V předložené práci se autor zabývá náboženskou skupinou označovanou jako rodnověrci. Konkrétně se autor snaží ověřit hypotézu, zda-li rodnověrci chápou *slovanství* (s. 56) jako moderní badatelé. Dodejme, že *slovanství* v autorově podání odpovídá spojení slovanských mýtů (bájí) a způsobu života (rituálů) dávných Slovanů nejenom v Čechách ale i na jiných územích, kde dle badatelů tito lidé žili. Za tímto účelem autor analyzuje současný stav bádání v oblasti staroslovanské mytologie a dochází k závěru, že drtivá část z nich považuje Dumézilův výklad „tripartitního rozdělení společnosti“ stále za platný a jeho prostřednictvím se snaží vysvětlit náboženské představy a způsob života Slovanů. Vedle této skupiny autorů existují badatelé (např. Magdalena Beranová, s. 24nn), kteří považují Dumézilovu typologii za nevyhovující. Beranová dokonce pochybuje o existenci mytologie u Slovanů. Dle autora se jedná již o druhé paradigma (s. 22), které nahradilo naturalismus: „[...] studium indoeuropeistiky vedlo k posunutí od (naturalismu) k to srovnávací mytologii“ (s. 21). V závěru práce autor dokonce zmiňuje vlastní přínos: „Přišel jsem na to, že čeští badatelé ve své práci o slovanských mýtech vycházejí z ruského prostředí, kterým se silně inspiroují. Vyslovil jsem domněnku, že čeští badatelé vytvořili koncept slovanského náboženství a mýtu dle ruského vzoru. Tyto tendence začínají již v obrozeneckém proudu, zastoupené například Erbenem a přetrvávají dodnes. Zjistil jsem, že rodnověrci pracují s teoriemi, které vytvořili současní badatelé a dle těchto teorií rekonstruují slovanské náboženství a jeho mýty.“ (s. 58)

Na práci Jiřího Dusíka mohu ocenit pokus vyslovit hypotézu a snahu v průběhu práce tuto hypotézu dokázat nejenom v literárních pramenech, ale i v terénním výzkumu. Přestože je v některých fázích dokazování málo přesvědčivé, považuji tento způsob na bakalářské úrovni za zdařilý.

K práci mám ale i mnohé připomínky. V posudku se zaměřím pouze na ty nejdůležitější. Připomínky k prohřeškům proti české gramatice a stylistice ponechám stranou, přestože v práci jsou četné. Asi největší výhradu mám ke struktuře celé práce. Práce začíná analýzou dochovaných kronik (kap. 1), pokračuje současným stavem bádání (kap. 2), která je, soudě dle rozsahu 24 stran (s. 19-43), bezpochyby hlavní částí. Zatímco původně zamýšlená hlavní část práce pojetí mýtu u současných rodnověrců má pouhých 10 stran (s. 44-56)!

Logicky nejsou řazeny v práci ani počátky výzkumu o slovanské mytologii a není jim věnován vyvážený prostor v porovnání se současným výzkumem. Autor se v podstatě omezuje pouze na dva autory. Prvním je K. J. Erben (s. 16, 18, 58), u něhož se neodkazuje ani na jedinou jeho práci. Druhým autorem je Čeněk Zíbrt, jemuž je věnována již samostatná podkapitola (2.4.1.). Pokud autor tvrdí, že čeští badatelé vytvořili koncept slovanského náboženství a mýtu dle ruského vzoru (s. 17), a že tyto tendence začínají již v obrozeneckém proudu (ne-li u středověkých kronikářů, s. 17), proč tuto domněnku v práci nikde nedokazuje? Proč není v práci provedena hlubší analýza nebo není odkázáno na výzkum, kde se touto otázkou někdo zabýval? Na základě jakých faktů se autor domnívá, že čeští obrozenci a moderní badatelé vytvořili koncept slovanského náboženství? Domnívám se, že uvedená

domněnka je pro téma předložené práce natolik závažná, že ji není možné jen letmo zmínit a přejít k dalším záležitostem.

Zmíněná absence hlubší analýzy k dílčím otázkám se objevuje také v jiných částech, například v analýze východisek G. Dumézila (kap. 2.1.), kde autor nepracuje s Dumézilovým dílem viz s. 20-22. Jediná citace z knihy *Mýty a bohové Indoevropanů* je uvedena na s. 23 u Dušana Třeštíka (též v pozn. 57, chybí ale strana). Při analýze východisek G. Dumézila autor nevycházel z jeho díla, nýbrž převážně z interpretací jiných badatelů. Proč? Považoval jejich pojetí za věrohodnější? Jak tedy mohl dospět k závěru, že Dumézil svým přístupem otevřel pro další vědce nové paradigma? Co je tím přesně myšleno? Bylo by dobré, aby autor při obhajobě podrobně vysvětlil první i druhé paradigma, protože z textu předložené práce nevyplývá, že bychom v tomto případě mohli hovořit o změně paradigmatu (paradigm shift), tak jak o něm hovoří T. S. Kuhn ve *Struktuře vědeckých revolucí*.

Další výtky směřuje k mnohým nejasným formulacím. Za všechny vybírám alespoň jeden příklad, který ilustruje, jak badatelé studující slovanskou mytologii nakládají s fakty: „Hudec zmiňuje, že svět myšlenek starých Slovanů byl nesmírně bohatý. Vyzdvihuje zejména archeologické nálezy, které nám připomínají pohanské kultovní obřady.“ (s. 39) A už je Hudcovo podání jakékoliv, z autorova popisu vyplývá, že Hudec byl schopen na základě archeologických vykopávek doložit bohatý myšlenkový svět Slovanů. Předpokládejme, že Hudec měl k dispozici popis nebo přímo viděl pohřebiště a v některých hrobech se skutečně našly určité předměty. Jakým způsobem ale Hudec mohl z archeologických nálezů doložit *bohatý myšlenkový svět Slovanů*? V práci totiž chybí odkaz na širší pojednání o povaze pramenů ke studiu Slovanů, stejně tak hlubší analýza způsobu interpretace archeologických nálezů. Autor se omezuje pouze na konstatování: „Zkoumání Slovanů je nesmírně obtížné vzhledem k omezenému počtu dochovaného materiálu, který bývá velice často ovlivněn jejich tvůrci a dobou [...] Badatelé vychází z mýtů, legend, pověstí, folklóru, kronik [...] a také z archeologických vykopávek.“ (s. 10)

Závěr: Předloženou práci Jiřího Dusíka považuji za solidní na úrovni bakalářské. V celé práci ukazuje obeznámenost s tématem a prokazuje, že zvládl základy odborné práce. Z rozsahu předložené práce je vidět zájem o vybrané téma, což se pravděpodobně projevilo v konečném rozsahu práce, který činí 73 stran (včetně příloh). Přestože není v práci na mnoha místech analýza přesvědčivá a jednoznačně nedokazuje autorovy domněnky, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji práci hodnotit jako *velmi dobrou* (2).

V Praze 1. května 2017

Mgr. Štěpán Lisý, M. A., Th. D.